GOVERNANCE
CODE
VEILIGHEID
BOUW

Handreiking Veiligheid in Aanbestedingen 2026

Governance Code Veiligheid in de Bouw

Versie 3.4 – november 2026

GOVERNANCE
CODE
VEILIGHEID
BOUW

Inhoudsopgave

1. Inleiding ... 3
   1.1. Het niveau van volwassenheid van veiligheidscultuur ... 3
   1.2. Leeswijzer ... 4
   1.3. Begrippen ... 4
   1.4. Disclaimer ... 5
2. De toepassing van ViA ... 6
   2.1. Toepassingsgebied ... 6
   2.2. ViA-eis ... 6
   2.3. Bewijsmiddelen om ViA aan te tonen ... 6
   Projectcertificering ... 7
   Alternatieve bewijsmethoden ... 7
   2.4. Aantal medewerkers bepalen ... 8
   2.5. Contractwaarde bepalen ... 8
   2.6. Doorlegplicht voor Opdrachtnemers ... 8
   2.7. ViA voor advies-, architecten- en ingenieursbureaus ... 9
   2.8. ViA voor Leveranciers ... 9
   2.9. Kan een samenwerkingsverband of combinatie inschrijven? ... 10
3. ViA toepassen voor Opdrachtgevers (publiek, privaat, etc.) ... 11
   3.1. Verschillende soorten Opdrachtgevers ... 11
   3.2. Toepassing Opdrachtgevers ... 11
   3.3. Toetsen van de bewijsmiddelen aan de eis ... 12

Verwijzingen ... 14
Bijlage 1 Voorbeeld bestek bepalingen voor ViA ... 15
Bijlage 2 Voorbeeldeisen ViA voor de vraagspecificatie (geïntegreerde contracten) ... 16
Bijlage 3 Beslisboom ViA-eis ... 18
Bijlage 4 Wijzigingen ten opzichte van versie november 2022 ... 19
Overzicht kleine wijzigingen Handreiking ViA 2026 ... 20

1. Inleiding

1.1. Het niveau van volwassenheid van veiligheidscultuur

In de bouw vinden nog steeds veel ongevallen plaats, ondanks alle wet- en regelgeving, sectorafspraken en instrumenten om de veiligheid[1] bij de uitvoering van werkzaamheden te vergroten. De initiatiefnemers van de Governance Code Veiligheid in de Bouw (GCVB) hebben daarom de handen ineengeslagen om gezamenlijk het veiligheidsniveau in de bouwsector te verhogen.

Door het volwassenheidsniveau van veiligheidscultuur[2] van een organisatie inzichtelijk te maken, kunnen er stappen worden gezet om te groeien. Veiligheid in Aanbestedingen zet een minimale eis voor dit volwassenheidsniveau (de ViA-eis). De initiatiefnemers van de GCVB voldoen aan deze minimale eis en sinds 1 januari 2022 stellen zij deze eis ook aan hun Ketenpartners in het bouwproces. Voor de ViA-eis gold toen nog het minimale niveau 2. Per 1 juli 2026 is de ViA-eis minimaal niveau 3.

Het niveau van volwassenheid wordt gemeten met een gedragsaudit, uitgevoerd door een Certificerende Instelling (CI) die daarvoor gekwalificeerde gedragsauditoren inzet. Het resultaat van deze gedragsaudit volstaat om aan te tonen of voldaan wordt aan de ViA-eis. Met de rapportage van de gedragsaudit kan de organisatie aan de slag om een plan van aanpak voor verbetering te maken en uit te voeren.

Aandacht voor veiligheidscultuur in de bouwsector is cruciaal en bespaart geld: het vertrouwen groeit, de kwaliteit van de communicatie tussen management en medewerkers verbetert, er wordt efficiënter gewerkt en er is minder papierwerk. Veiligheid levert geld op, doordat als er zekerheid is over de veiligheid, men middelen effectiever kan inzetten. Veiligheid kost geen geld, slecht veiligheidsmanagement kost geld![3]

De investering die organisaties doen om een gedragsaudit uit te laten voeren, is snel terugverdient. Ongevallen kosten meer geld en energie dan aandacht voor veiligheid.

Deze Handreiking Veiligheid in Aanbestedingen beschrijft hoe het niveau van veiligheidscultuur wordt toegepast binnen het initiatief van de GCVB, genaamd **Veiligheid in Aanbestedingen** (verder aangeduid met **ViA**). Deze Handreiking geldt voor zowel Opdrachtgevers (publiek en privaat) als Opdrachtnemers. Opdrachtnemers kunnen zijn: advies-, architecten- en ingenieursbureaus, bouw- en installatiebedrijvenbedrijven en andere bedrijven die in de bouwsector activiteiten uitvoeren, alsmede Leveranciers. Een Opdrachtnemer kan tevens Opdrachtgever zijn. In deze Handreiking wordt met de term Opdrachtgever de organisatie bedoeld die opdrachten aan derden verstrekt en met de term Opdrachtnemer wordt de organisatie bedoeld die opdrachten van derden aanneemt.

[1] Met veiligheid wordt mede gezondheid bedoeld. Denk aan het werken met schadelijke stoffen.
[2] Safety Culture – Theory and Praktice (Hudson P. T., 2001)
[3] Cost and Benefit in HSE: A Model for Calculation of Cost-Benefit using Incident Potential (Hudson & Stephens, 2000)

1.2. Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het toepassingsgebied van ViA, de ViA-eis, geldige bewijsmiddelen en verdere informatie over de toepassing van ViA.
Hoofdstuk 3 gaat in op verschillende soorten Opdrachtgevers en de wijze waarop zij ViA toepassen.
De bijlagen 1 en 2 bevatten voorbeeldteksten van de ViA eis in verschillende contractvormen.
Bijlage 3 is een stroomschema om te bepalen of ViA van toepassing is en wijst de weg in deze Handreiking ViA.

1.3. Begrippen

In deze handreiking worden diverse begrippen, synoniemen en afkortingen gebruikt. De volgende tabel geeft hiervan een overzicht en duiding van de betekenis ervan binnen ViA.

Bouwplaatsen (tijdelijke en mobiele)	Alle bouwplaatsen waar civieltechnische werken of bouwwerken worden uitgevoerd, waarvan de niet volledige lijst in bijlage I is opgenomen[4]: 1. Graafwerken 2. Grondwerken 3. Bouw 4. Montage en demontage van geprefabriceerde elementen 5. Inrichting of outillage 6. Verbouwing 7. Renovatie 8. Reparatie 9. Ontmanteling 10. Sloop 11. Instandhouding 12. Onderhouds-, schilder- en reinigingswerken 13. Sanering
Certificeren	Het doorlopen van het proces om met een gedragsaudit het volwassenheidsniveau van de veiligheidscultuur te bepalen.
CI	Certificerende Instelling
Contractwaarde	De hoogte van de verwachte omzet die met de onderhavige opdracht is gemoeid (exclusief BTW). Opdrachtgevers kunnen ervoor kiezen (maar zijn hiertoe niet verplicht) om bij vaste Ketenpartners niet uit te gaan van de contractwaarde per geval, maar van de gemiddelde jaaromzet van alle opdrachten aan die Ketenpartner over de voorgaande drie jaren. Bij een meerjarig onderhoudscontract of bij een raamcontract moet als contractwaarde worden uitgegaan van de verwachte jaarlijkse omzet van dat contract. Er geldt een vrijstelling wanneer de contractwaarde lager is dan € 100.000,-
Doorlegplicht	De verplichting van een Opdrachtgever om het gevraagde trede niveau aan een Opdrachtnemer te eisen.

[4] Definitie conform Richtlijn nr. 92/57/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 juni 1992

Gedragsaudit	Onderzoek door een CI naar het volwassenheidsniveau van veiligheidscultuur van een organisatie.
Ketenpartner	Zelfstandige organisatie die in de aanbestedingsketen van een bouw- of onderhoudsproject een opdracht krijgt of geeft om bepaalde taken uit te voeren. Dit kan dus een Opdrachtgever of een Opdrachtnemer of beide (in de keten) zijn. Ook een Leverancier is een Ketenpartner.
Leverancier	Een Ketenpartner die materiaal of materieel levert, inclusief of exclusief montage of werkzaamheden op de bouwplaats.
Opdrachtgever	Ketenpartner die opdrachten aan derden verstrekt (publiek en privaat). Een Opdrachtgever kan tevens Opdrachtnemer zijn. N.B. dit is niet dezelfde definitie als de definitie in het Arbeidsomstandighedenbesluit art. 1.1 lid2 c.
Opdrachtnemer	Ketenpartner die opdrachten van derden aanneemt. Een Opdrachtnemer kan tevens Opdrachtgever zijn.
Veiligheidscultuur	Onderdeel van een organisatiecultuur, waarbij normen, gedragingen, waarden en overtuigingen binnen de organisatie ten aanzien van veiligheid en gezondheid de belangrijkste definiërende factoren zijn.
ViA-eis	Een eis aan het minimale niveau van volwassenheid van de veiligheidscultuur van organisaties. Deze eis wordt in het inkooptraject en in contracten gesteld aan Ketenpartners in de bouwsector.
ViA-bewijsmiddel	Bewijsmiddel waarmee de ViA-eis kan worden aangetoond. In paragraaf 2.3 van deze Handreiking ViA worden de toegestane bewijsmiddelen beschreven.

1.4. Disclaimer

Aan deze Handreiking kunnen geen rechten worden ontleend. Opdrachtgevers zijn zelf verantwoordelijk voor de wijze waarop zij inkopen en daarbij gebruik maken van de ViA-eis. De geldende wet- en regelgeving is altijd leidend. Voorts moet er altijd rekening mee gehouden worden dat op enig moment na het verschijnen van deze Handreiking (o.a. door het Europese Hof voor Justitie) een uitspraak kan worden gedaan die het nodig maakt de tekst van deze Handreiking aan te passen. Om binnen de complexiteit van een inkooptraject te borgen dat juridische- en financiële risico's van alle betrokken partijen beperkt blijven, is bij twijfel aan te raden (juridisch) advies in te winnen over de inpassing van de ViA-eis in specifieke aanbestedingen.

2. De toepassing van ViA

2.1. Toepassingsgebied

ViA geldt voor alle activiteiten die te maken hebben met het ontwerpen, uitvoeren en onderhouden van bouwwerken in de Utiliteitsbouw, Woningbouw, Infra, Rail, Installatietechniek, etc.
Dit geldt voor elke tijdelijke en mobiele bouwplaats waar civieltechnische werken of bouwwerken tot stand worden gebracht[5]. De Richtlijn nr. 92/57/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 juni 1992 geeft een niet-volledige lijst van werken die hieronder vallen[6]:

1. Graafwerken
2. Grondwerken
3. Bouw
4. Montage en demontage van geprefabriceerde elementen
5. Inrichting of outillage
6. Verbouwing
7. Renovatie
8. Reparatie
9. Ontmanteling
10. Sloop
11. Instandhouding
12. Onderhouds-, schilder- en reinigingswerken
13. Sanering

ViA geldt voor alle opdrachten met een contractwaarde vanaf €100.000.
ViA geldt voor alle rollen en activiteiten in het bouwproces die impact hebben op veiligheid op de bouwplaats, in de directe omgeving van de bouwplaats en van het bouwwerk.

2.2. ViA-eis

Per 1 juli 2026 is de ViA-eis: de Opdrachtnemer/Leverancier heeft een organisatie die minimaal een veiligheidscultuur op volwassenheidsniveau 3, ofwel een calculatief niveau[7] heeft.

Let op: de tredes 1 t/m 5 van de SCL komen overeen met de niveaus 1 t/m 5 van Hudson. Er wordt nu in de ViA-eis gesproken over ‘niveau’, zodat ook andere methodes die de cultuur van een organisatie meten door middel van een gedragsaudit kunnen worden gebruikt.

2.3. Bewijsmiddelen om ViA aan te tonen

Safety Culture Ladder (NEN)

NEN beheert het schema van de Safety Culture Ladder, dat de niveaus van volwassenheid aangeeft in een ladder met vijf treden. Deze vijf treden komen overeen met de vijf niveaus van veiligheidscultuur. Hiervoor biedt NEN een aantal producten aan die een trede-certificaat of een trede-statement (indicatie) geven. Afhankelijk van de grootte van de organisatie worden deze producten door Opdrachtgevers geaccepteerd om de minimale eis van Niveau 3 aan te tonen, dat overeenkomt met SCL trede 3.

[5] Arbeidsomstandighedenbesluit artikel 1.1 Definities algemeen 2a en 2b
[6] Bijlage 1 van de Richtlijn nr. 92/57/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 juni 1992
[7] Safety Culture – Theory and Practice (Hudson P. T., 2001)

VCA-MAX (SSVV)

SSVV beheert het schema van VCA-MAX[8]. Dit instrument wordt voor organisaties tot 250 medewerkers (werkzame personen inclusief het gemiddelde aantal tijdelijke medewerkers over de voorgaande 12 maanden) geaccepteerd om de minimale eis van Niveau 3 aan te tonen. Voor werkzaamheden van ProRail, zowel binnen als buiten de erkenningsregeling, wordt VCA-MAX niet als bewijsmiddel geaccepteerd.

Tabel geaccepteerde bewijsmiddelen

Grootte bedrijf	**Geaccepteerde bewijsmiddelen**
Vanaf 250 medewerkers	SCL original (certificaat), minimaal trede 3 SCL (certificaat), minimaal trede 3 SCL Light (statement), minimaal trede 3
50 tot 250 medewerkers	SCL original (certificaat), minimaal trede 3 SCL (certificaat), minimaal trede 3 SCL Light (statement), minimaal trede 3 VCA-MAX (niet voor werkzaamheden van ProRail)
5 tot 50 medewerkers	SCL original (certificaat), minimaal trede 3 SCL (certificaat), minimaal trede 3 SCL Light (statement), minimaal trede 3 SCL Light kleine bedrijven (statement), minimaal trede 3 VCA-MAX (niet voor werkzaamheden van ProRail)
< 5 medewerkers	Geen bewijsmiddel nodig, Opdrachtgever stuurt op houding en gedrag in het project.

Projectcertificering

Meestal laat een organisatie zich als geheel of een deel daarvan auditen op gedrag. Maar het is ook mogelijk om als projectorganisatie een gedragsaudit uit te laten voeren.
Als de Opdrachtgever hiermee akkoord gaat, kan hiermee de ViA-eis aangetoond worden. De Opdrachtgever moet dan in het contract opnemen dat de Opdrachtnemer drie maanden de tijd krijgt om de ViA-eis aan te tonen.
Let op: Het projectcertificaat kan niet gebruikt worden bij andere projecten.

Meer informatie over de verschillende bewijsmiddelen vindt u bij de schemabeheerders[9].

Alternatieve bewijsmethoden

Met gelijkwaardige bewijsmiddelen kan een organisatie aantonen dat aan de ViA-eis wordt voldaan.[10]
Gelijkwaardige internationale bewijsmiddelen dienen ook geaccepteerd te worden. De bewijslast ligt bij de Opdrachtnemer. De Opdrachtgever beoordeelt of de betreffende bewijslast voldoet aan de ViA-criteria.

[8] Met SSVV is de afspraak gemaakt dat VCA-MAX in de komende twee jaar wordt doorontwikkeld naar een meer ontwikkelgericht instrument met meerdere niveaus, waarbij de auditmethodiek zich naast conformiteit nadrukkelijk richt op daadwerkelijk gedrag.
[9] SCL-producten en VCA-MAX
[10] Deze handreiking zal worden geactualiseerd als er andere geaccepteerde bewijsmiddelen beschikbaar komen.

2.4. Aantal medewerkers bepalen

Voor de bepaling van het aantal werkzame personen geldt de volgende formule:

eigen personeel + ingeleend en/of ingehuurd personeel, behorend tot de scope van de gedragsaudit

De overweging hierbij is dat de dagelijkse aansturing (ook op veiligheid) van ingehuurd personeel een verantwoordelijkheid is van het bedrijf dat deze mensen inhuurt.

Voor het bepalen van het aantal ingehuurde medewerkers wordt gekeken naar het aantal medewerkers dat gemiddeld wordt ingehuurd in de 12 maanden voorafgaand aan de certificatieaanvraag van de audit[11].

Als een bedrijf/organisatie met minder dan 5 personen in dienst structureel werkzaamheden uitvoert met een vaste ploeg van ingeleend personeel, behoort het totaal van het personeel, inclusief genoemde vaste ploeg van ingeleende medewerkers, tot de reikwijdte van de gedragsaudit. Indien daarmee het aantal werkzame personen gelijk is aan 5 of groter is dan 5 dan moet dit bedrijf/deze organisatie voldoen aan de ViA-eis.

Aantoonplicht

De aantoonplicht van het aantal medewerkers ligt bij de organisatie die aan de ViA-eis moet voldoen.

- Voor bedrijven die een SCL-certificaat of statement als bewijsmiddel gebruiken is het SCL-certificaat of statement afdoende bewijsmiddel, omdat binnen de SCL-norm dezelfde definitie geldt als binnen ViA voor het bepalen van het aantal medewerkers. Dit wordt in het auditplan door de certificerende instelling vastgesteld.
- Voor bedrijven die een VCA-MAX certificaat als bewijsmiddel gebruiken moet aanvullend op het VCA-MAX certificaat worden aangetoond dat het aantal medewerkers inclusief het gemiddeld aantal ingehuurde medewerkers over de voorgaande 12 maanden minder is dan 250 medewerkers. Binnen de VCA-MAX norm wordt namelijk uitgegaan van aantal fte en niet van het aantal werkzame personen.

2.5. Contractwaarde bepalen

ViA geldt voor alle opdrachten met een contractwaarde vanaf €100.000.
De contractwaarde is de hoogte van de verwachte omzet die met de onderhavige opdracht is gemoeid (exclusief BTW).
Opdrachtgevers kunnen ervoor kiezen (maar zijn hiertoe niet verplicht) om bij vaste Ketenpartners niet uit te gaan van de contractwaarde per opdracht, maar van de gemiddelde jaaromzet van alle opdrachten aan die Ketenpartner over de voorgaande drie jaren.
Bij een meerjarig onderhoudscontract of bij een raamcontract moet als contractwaarde worden uitgegaan van de verwachte jaarlijkse omzet van dat contract.

2.6. Doorlegplicht voor Opdrachtnemers

Een Opdrachtnemer die delen van het werk uitbesteedt aan Ketenpartners en Leveranciers, blijft ervoor verantwoordelijk dat allen die dat werk uitvoeren, werken conform het vereiste volwassenheidsniveau (Niveau 3). De Opdrachtnemer moet zich er daarom van vergewissen dat zijn Ketenpartners en Leveranciers een bewijsmiddel van minimaal Niveau 3 hebben behaald. De Ketenpartners bepalen immers mede de veiligheidscultuur van de Opdrachtnemer. De Ketenpartner of Leverancier die derden inschakelt past daarbij de ViA-eis dus ook toe, gebruikmakend van deze Handreiking ViA.

[11] Deze wijze van berekenen wordt bij zowel VCA-MAX (Bijlage D Instructie minimaal aantal te besteden mandagen in het kader van VCA-audits) als de SCL (Certificatieschema SCL paragraaf 7.4) gehanteerd.

Wanneer een Opdrachtnemer Ketenpartners inschakelt, dan toont de Opdrachtnemer tegenover zijn Opdrachtgever aan dat hij een kwalificatie heeft op het juiste Niveau. Het is aan de Opdrachtnemer om te controleren en bewaken dat alle Ketenpartners binnen dit project ook gekwalificeerd zijn op het juiste Niveau.

Architecten- en ingenieursbureaus vallen onder het toepassingsgebied van ViA, zie paragraaf 2.7.

Bedrijven die grondmachines, hijskranen, heistellingen, beton, bouwstoffen (grond, zand, puin, etc.) en asfalt transporteren moeten gekwalificeerd zijn, vanwege de extra risico's die dit type transport op of bij het naderen of verlaten van een bouwlocatie met zich meeneemt.

Contracten die zijn afgesloten vóór 1 juli 2026

Voor contracten die zijn afgesloten vóór 1 juli 2026 geldt minimaal de oude ViA-eis (Trede 2) met de bijbehorende oude Handreiking ViA, inclusief de risicomatrix. Let hierbij op dat de beschikbare bewijsmiddelen zijn gewijzigd. De Approved Self Asessment (ASA) wordt niet meer afgegeven. Er zijn nog wel ASA's in de markt. Uitgangspunt is dat als deze verlopen, de certificaathouder overstapt naar een bewijsmiddel om de nieuwe ViA-eis (Niveau 3) aan te tonen.

2.7. ViA voor advies-, architecten- en ingenieursbureaus

Advies-, architecten- en ingenieursbureaus vallen onder het toepassingsgebied van ViA, omdat de keuzes die zij maken grote impact kunnen hebben op de veiligheid tijdens de uitvoeringsfase en het onderhoud. Ook specifieke rollen die zij leveren aan opdrachtgevers ten behoeve van project- en contractmanagement hebben impact op de veiligheid in de uitvoering (denk aan projectmanagers, directievoerders, toezichthouders, etc.).
Tijdens een gedragsaudit bij een ingenieursbureau wordt ook gekeken naar de gevolgen die derden ondervinden van de ontwerpkeuzes die gemaakt worden en de adviezen die gegeven worden. Conditionerende werkzaamheden, zoals het nemen van grondmonsters of onderzoeken, vallen ook onder het toepassingsgebied van ViA.

Als de opdracht voor een advies-, architecten- of ingenieursbureau producten bevat die geen impact hebben om de veiligheid op de bouwplaats, in de fysieke omgeving van de bouwplaats of het bouwwerk en de bouwwerkveiligheid, is het architecten- of ingenieursbureau vrijgesteld van ViA. Hieronder vallen:

- Bouwkostenadvies
- Juridisch advies
- Advies over duurzaamheid (bijvoorbeeld EPC- en MPG-berekeningen)
- Bouwfysica (behalve wanneer het brandveiligheid omvat)
- Conditionerende werkzaamheden die enkel bureaustudies of labonderzoek betreffen, tenzij het advies rechtstreeks invloed heeft op de veiligheid tijdens de bouw, het onderhoud of het gebruik.

Bestaat de opdracht uit een combinatie van diensten die wel en niet onder ViA vallen, dan is de ViA-eis wel van toepassing. Bij twijfel, neem contact op met jouw Opdrachtgever.

2.8. ViA voor Leveranciers

Leveranciers zijn organisaties die materialen en/of materieel komen afleveren op de bouwplaats. Zodra de leverancier activiteiten uitvoert op de bouwplaats, is de ViA-eis van toepassing.

Bedrijven die grondmachines, hijskranen, heistellingen, beton, bouwstoffen (grond, zand, puin, etc.) en asfalt transporteren moeten gekwalificeerd zijn, vanwege de extra risico's die dit type transport op of bij het naderen of verlaten van een bouwlocatie met zich meeneemt.

Uitzonderingen voor de ViA-eis voor leveranciers zijn:

- Een leveranciers die materialen bij de poort aflevert en geen opdracht heeft meer te doen dan dat.

- Franco leveringen die onder begeleiding op de bouwplaats worden gelost, waarbij de chauffeur en de bijrijder in de cabine blijven.
- Leveranciers die alleen op de bouwplaats komen voor een inbedrijfstelling (en geen montagewerk of ander werk doen).
- Een Leverancier van capaciteit (detacheerder, uitzendbureau e.d.) hoeft niet gekwalificeerd te zijn, tenzij het gaat om de inhuur van bemenst materieel (loonwerkers, kraanbedrijven e.d.).

Bij twijfel, neem contact op met jouw Opdrachtgever.

2.9. Kan een samenwerkingsverband of combinatie inschrijven?

Ook een samenwerkingsverband of combinatie van bedrijven kan door middel van geldige bewijsmiddelen aantonen dat gezamenlijk aan de ViA-eis wordt voldaan. De Opdrachtgever moet dan in de aanbestedingsdocumenten voorschrijven dat – van alle bedrijven in het samenwerkingsverband – het bedrijf met het laagste Niveau van volwassenheid bepalend is voor het Niveau waarmee het samenwerkingsverband kan inschrijven. Ditzelfde geldt voor de situatie dat een gegadigde een beroep doet op een andere natuurlijke persoon of rechtspersoon om aan de geschiktheidseisen te voldoen. In dat geval moet ook de natuurlijke persoon of rechtspersoon waarop een beroep wordt gedaan in het kader van de geschiktheidseisen over een bewijsmiddel op het gevraagde Niveau beschikken.

3. ViA toepassen voor Opdrachtgevers (publiek, privaat, etc.)

3.1. Verschillende soorten Opdrachtgevers

In deze Handreiking onderscheiden we drie soorten Opdrachtgevers:

- aanbestedende diensten (publieke Opdrachtgevers)
- speciale sectorbedrijven
- private Opdrachtgevers.

Voor aanbestedende diensten en speciale sectorbedrijven zijn eisen vastgelegd in de Aanbestedingswet 2012.

Een aanbestedende dienst is in de Aanbestedingswet gedefinieerd als 'de Staat, een provincie, een gemeente, een waterschap of andere publiekrechtelijke instelling dan wel een samenwerkingsverband van deze overheden of publiekrechtelijke instellingen'.

Onder speciale sectorbedrijven vallen onder meer (landelijke) netbeheerders voor elektriciteit, gas, water en openbaar vervoer.

De meeste andere Opdrachtgevers worden gezien als private Opdrachtgevers. Voor aanbestedingen die worden georganiseerd door private Opdrachtgevers, maar waarbij de financiering voor meer dan 50% afkomstig is van publieke fondsen (subsidies), gelden eveneens de regels voor aanbestedende diensten.

De in dit hoofdstuk beschreven methodiek van inkopen kan gebruikt worden door aanbestedende diensten, door speciale sector-bedrijven en private Opdrachtgevers. Onder Opdrachtgevers worden hierna, zonder nadere toevoeging, zowel publieke, speciale sectorbedrijven als private Opdrachtgevers verstaan. Ook kunnen in relatie tot ViA binnen één project Opdrachtnemers zelf ook weer Opdrachtgever zijn. ViA is van toepassing op de gehele aanbestedingsketen.

3.2. Toepassing Opdrachtgevers

De Ondertekenaars van de GCVB hebben met elkaar afgesproken om ViA niet bij gunning toe te passen (ProRail uitgezonderd[12]). Daarom wordt in deze Handreiking alleen de toepassing in geschiktheids-, selectie- of contracteisen behandeld.
Publieke Opdrachtgevers en speciale sector bedrijven dienen zich te houden aan de aanbestedingsregelgeving. De werkwijze zoals omschreven in deze Handreiking biedt publieke Opdrachtgevers en speciale sector bedrijven handvatten om ViA toe te passen op een wijze die aansluit bij die aanbestedingsregelgeving. Private partijen hoeven zich bij hun inkoop in de meeste gevallen niet te houden aan de publiekrechtelijke aanbestedingsregels. Indien er geen aanbestedingsplicht is, kunnen zij desgewenst dezelfde werkwijze hanteren maar doen dat dan vrijwillig.
Het wettelijk kader voor aanbesteden door publieke Opdrachtgevers en speciale sector bedrijven wordt bepaald door Europese aanbestedingsrichtlijnen, die in Nederland zijn geïmplementeerd door middel van de Aanbestedingswet 2012. Bij een aanbesteding kan op verschillende manieren gebruik gemaakt worden van ViA:

a. Indien men **geschiktheidseisen** hanteert zou, afhankelijk van de aard en omvang van de opdracht, wellicht een ViA-bewijsmiddel op een bepaald niveau als minimumeis worden gevraagd. In dit geval wordt tijdens de aanbesteding gecontroleerd of een bedrijf aan de eisen voldoet. Hierbij past echter de kanttekening dat de ViA-eis disproportioneel kan zijn, met name indien de opdracht relatief gering is in relatie tot de omvang van het bedrijf of indien inschrijvers te verwachten zijn (bijvoorbeeld buitenlandse partijen) die niet bekend zijn met ViA. In laatstgenoemde situaties houdt de eis onvoldoende verband met

[12] ProRail hanteert binnen de erkenningsregeling een eigen ambitieniveau in de gunning. Bij activiteiten voor ProRail die niet onder de erkenningsregeling vallen, gelden de eisen van ViA.

het voorwerp van de opdracht of werkt deze discriminerend, en zou het beter zijn om in plaats van een geschiktheidseis een contracteis te hanteren.[13]

b. Indien het gaat om een procedure met voorafgaande **selectie**, waarbij het aantal gegadigden dat mag inschrijven wordt beperkt, zou het Niveau van volwassenheid van de veiligheidscultuur van een bedrijf een rol kunnen spelen bij de selectie van de gegadigden. Hierbij past echter dezelfde kanttekening als bij de geschiktheidseis; het hanteren van het certificaat bij de selectie zou disproportioneel of tegenover bepaalde partijen discriminerend kunnen zijn, in welk geval het aan te raden is om het certificaat als contracteis te hanteren.

c. In de **contracteisen** kan worden opgenomen dat de Opdrachtnemer uiterlijk drie maanden na de start van de uitvoering een ViA-bewijsmiddel dient te overleggen, hetzij een bedrijfscertificaat dan wel een specifiek voor het project opgesteld certificaat. In dit geval wordt niet tijdens de aanbesteding, maar tijdens de contractuitvoering gecontroleerd of de Opdrachtnemer binnen de gestelde termijn aan de eisen voldoet. In het algemeen wordt een termijn van drie maanden als redelijk beschouwd. Indien een kwalificatie waaruit blijkt dat aan de eis wordt voldaan niet tijdig wordt overlegd, kan dat als consequentie hebben dat Opdrachtnemer in gebreke wordt gesteld en dat het werk wordt stilgelegd of – indien er geen zicht op is dat de Opdrachtnemer op zeer korte termijn alsnog aan de eis kan voldoen – de overeenkomst ontbonden wordt.

Er dient rekening mee gehouden te worden dat de Aanbestedingswet ten aanzien van geschiktheids-, selectie- en contracteisen stelt dat deze “verband moeten houden met” en “in een redelijke verhouding moeten staan tot” het voorwerp van de opdracht. Dit betekent dat de eisen “redelijk” moeten zijn in relatie tot de omvang en de kenmerken van de aan te besteden opdracht. Hier zitten meerdere aspecten aan:

- Naast de trede en het bewijsmiddel moet een Opdrachtgever zich vooraf bedenken of het proportioneel is om de ViA-eis te stellen. Die proportionaliteit kan bijvoorbeeld ter discussie staan indien de opdracht in kwestie voor bepaalde gegadigden slechts enkele procenten van de omzet van het bedrijf vertegenwoordigt.
- De eis mag niet discriminerend werken. Een toepassing als geschiktheidseis of selectiecriterium zou bijvoorbeeld discriminerend kunnen zijn bij een opdracht waarbij buitenlandse partijen geïnteresseerd zouden kunnen zijn of partijen die slechts een klein deel van hun omzet uit bouw gerelateerde producten behalen.

Het is aan de aanbestedende dienst om - aan de hand van alle hierboven genoemde aspecten - te bepalen of het proportioneel zou zijn om een bewijsvorm als geschiktheidseis of als selectiecriterium te hanteren. Een contracteis als beschreven onder c) zal in de meeste gevallen als proportioneel worden beoordeeld.
In bijlage 1 is een voorbeeldtekst opgenomen voor het opnemen van de eis vanuit ViA in een traditioneel contract op basis van een bestek in STABU of RAW.
In bijlage 2 is een voorbeeldtekst opgenomen voor het opnemen van deze eis in een geïntegreerd contract op basis van UAV-GC.

3.3. Toetsen van de bewijsmiddelen aan de eis

Aan het stellen van een eis in het kader van ViA is onlosmakelijk verbonden dat hierop moet worden gecontroleerd. Opdrachtgevers kunnen in veel gevallen al voor aanbesteding of contracteren nagaan of beoogde inschrijvers reeds voldoen aan de ViA-eis door het register bij de schemabeheerder te raadplegen. Op de verklaring is te zien voor welk bedrijf of bedrijfsonderdeel deze geldt, de geldigheidsduur en het toepassingsgebied. Ten aanzien van de geldigheidsduur: controleer altijd of het bewijsmiddel geldig is tot het einde van de looptijd van het contract. Is de looptijd langer dan drie jaar of verloopt het bewijsmiddel gedurende

[13] Per opdracht zal moeten worden beoordeeld of aan de vereisten van artikel 2.78a lid 1 Aw wordt voldaan.

de looptijd van het contract, dan zal opnieuw getoetst moeten worden als het bewijsmiddel verlopen is. Neem dit op in de projectplanning.

Verwijzingen

Hudson, P. T. (2001). *Safety Culture - Theory and Practice.* Leiden: Leiden University. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/235050886_Safety_Culture_-_Theory_and_Practice

Hudson, P., & Stephens, D. (2000, june). *Cost and Benefit in HSE: A Model for Calculation of Cost-Benefit using Incident Potential.* doi:10.2118/61050-MS

Bijlage 1 Voorbeeld bestek bepalingen voor ViA

Onderstaande tekst kan als contracteis worden toegepast in een traditionele opzet voor een bestek (RAW of Stabu).

01.06 ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

01.06.19 VEILIGHEIDSGEDRAG EN –BEWUSTZIJN

09. VEILIGHEIDSGEDRAG EN –BEWUSTZIJN

1. De opdrachtnemer heeft, gedurende het uitvoeren van de opdracht, een organisatie die minimaal een veiligheidscultuur heeft op volwassenheidsniveau 3 volgens Hudson (Safety Culture – Theory and Practice (*Hudson P. T., 2001*))
2. De opdrachtnemer verstrekt, uiterlijk 90 dagen na de datum van opdrachtverlening, een geldig bewijsmiddel (als beschreven in de vigerende Handreiking ViA) op ten minste niveau 3 dat ziet op de onderneming van de opdrachtnemer of, in het geval van een samenwerkingsverband, op elke onderneming in het samenwerkingsverband of, in het geval gekozen is voor projectcertificering op het onderhavige project.
3. In het geval werkzaamheden worden verricht door onderopdrachtnemers of leveranciers onder verantwoordelijkheid van de opdrachtnemer geldt het volgende:
   - de opdrachtnemer bepaalt aan de hand van de Handreiking ViA voor welke onderopdrachtnemers een bewijsmiddel in het kader van ViA nodig is. Zie de Handreiking ViA op https://gc-veiligheid.nl/tools/veiligheid-in-aanbesteding-via.
   - de opdrachtnemer dient aan te tonen dat de betreffende onderopdrachtnemers of leveranciers beschikken over een bewijsmiddel.
   - dit bewijsmiddel dient aan te tonen dat de betreffende onderopdrachtnemers of leveranciers voldoen aan de eisen behorende bij ten minste de vereiste laddertrede.

De opdrachtnemer kan verwijzen naar het bewijsmiddel in een online register van certificaathouders, indien dit beschikbaar is.

De volgende toelichting kan gebruikt worden als nadere instructie voor bestekschrijvers (intern opdrachtgever) of als toelichting bij bovenstaande bepaling worden toegevoegd.

Toelichting :
Een Niveau van veiligheidscultuur wordt in het kader van afspraken onder de Governance Code Veiligheid in de Bouw (GCVB) verlangd om veilig bewust handelen te bevorderen in alle lagen van de organisatie van de opdrachtnemer om daarmee het aantal onveilige situaties terug te dringen met als gevolg minder incidenten (letsel, verzuim, schades).
De opdrachtnemer kan door een onafhankelijke certificerende instantie laten toetsen of hij aan eisen gesteld aan het veiligheidsgedrag en -bewustzijn in deze overeenkomst voldoet hetzij als organisatie, hetzij op projectbasis.

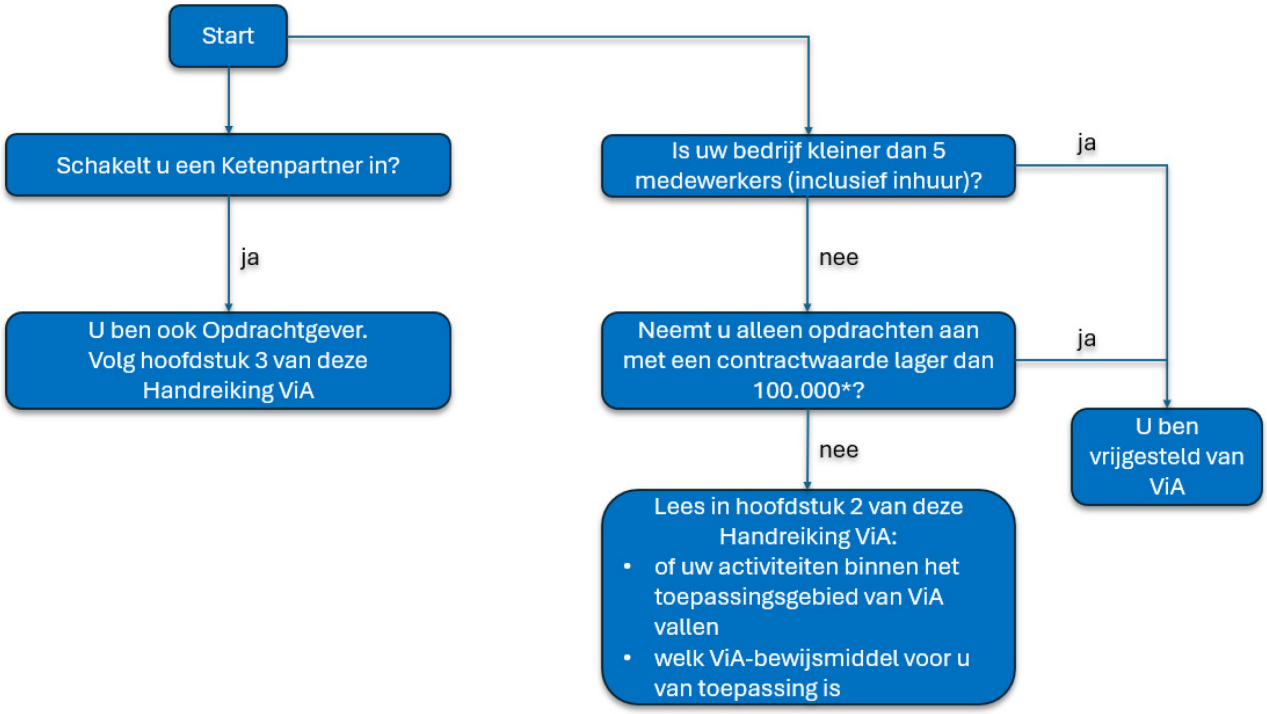
Bijlage 2 Voorbeeldeisen ViA voor de vraagspecificatie (geïntegreerde contracten)

Onderstaande tekst kan als contracteis worden toegepast voor een geïntegreerd contract onder de UAV-GC 2025.

Eis						
	ID	**Eisnaam**	**Waarde**	**Eenheid**	**Referentiedocument**	**Verwijzing in document**
Eis	EIS-xxxx	Niveau van veiligheidscultuur	Opdrachtnemer voldoet aan de eisen die zijn gesteld aan het volwassenheidsniveau 3 volgens Hudson (Safety Culture – Theory and Practice (*Hudson P. T., 2001*)).	-	Handreiking ViA	
Eis	EIS-xxxx	Niveau van veiligheidscultuur voldoen	Opdrachtnemer draagt er zorg voor dat hij gedurende de looptijd van de Overeenkomst voldoet aan de eisen die zijn gesteld aan volwassenheidsniveau 3 volgens Hudson (Safety Culture – Theory and Practice (*Hudson P. T., 2001*)). Opdrachtnemer verstrekt binnen 90 dagen een bewijs dat hij voldoet aan het geëiste niveau conform Handreiking ViA.	-	Handreiking ViA	
Eis	Eis-xxxx	Niveau van veiligheidscultuur zelfstandige hulppersonen	Opdrachtnemer draagt er zorg voor dat door hem gecontracteerde zelfstandige hulppersonen, indien en voor zover van toepassing, voldoen aan volwassenheidsniveau 3 volgens Hudson (Safety Culture – Theory and Practice (*Hudson P. T., 2001*)) dat ziet op de werkzaamheden van deze hulppersonen overeenkomstig de Handreiking ViA. Opdrachtnemer zal tevens bedingen dat deze zelfstandige hulppersonen vervolgens bedoelde verplichtingen onverkort doorleggen aan alle partijen met wie zij op hun beurt contracten aangaan ten behoeve van de uitvoering van deze Overeenkomst.	-	Handreiking ViA	
eis	Eis-xxxx	Niveau van veiligheidscultuur administratie	De Opdrachtnemer beschikt over een adequate administratie waarmee hij aantoont dat hij voldoet aan de eisen aan zelfstandige hulppersonen ten aanzien van veiligheidsgedrag en -bewustzijn. Bij deze administratie kan verwezen worden naar het bewijsmiddel in een online register van certificaathouders, indien dit beschikbaar is			

processen Opdrachtnemer **Algemeen**	
Naam	Voldoen aan Veiligheid in Aanbestedingen (ViA)
Toelichting	Het bevorderen van het veilig bewust handelen in alle lagen van de organisatie van Opdrachtnemer om daarmee het aantal onveilige situaties terug te dringen met als gevolg minder incidenten (letsel, verzuim, schades). Context: De veiligheidscultuurladder van Hudson meet de volwassenheid van een organisatie met betrekking tot veilig bewust handelen (houding en gedrag) op een schaal van 1 tot en met 5. Opdrachtnemer kan door een onafhankelijke certificerende instantie laten toetsen of hij aan eisen gesteld aan het veiligheidsgedrag en -bewustzijn in deze Overeenkomst voldoet hetzij als organisatie, hetzij op projectbasis. Zie de Handreiking ViA op https://gc-veiligheid.nl/tools/veiligheid-in-aanbesteding-via. Voor hulppersonen die door Opdrachtnemer worden ingezet kan mogelijk geen of een ander bewijsmiddel volstaan. Is de waarde van het contract tussen Opdrachtnemer en deze hulppersonen minder dan €100.000 exclusief btw? Dan geldt de vrijstelling. Valt de inzet van deze hulppersonen niet onder de vrijstelling? Dan gelden de bewijsmiddelen zoals opgenomen in paragraaf 2.3 op basis van bedrijfsgrootte. Bepalend hierbij is het aantal medewerkers dat valt onder de verantwoordelijkheid van de hulppersonen. De opdrachtnemer schiet toerekenbaar tekort in de nakoming van de overeenkomst (wanprestatie), indien hij niet voldoet aan de hieronder geformuleerde verplichtingen. Opdrachtgever behoudt zich in dat geval alle rechten voor, waaronder opschorting van zijn betalingsverplichtingen, geheel of gedeeltelijke ontbinding van de overeenkomst, alsmede het vorderen van vergoeding van al de door opdrachtgever dientengevolge te lijden schade.

Bijlage 3 Beslisboom ViA-eis

Bijlage 4 Wijzigingen ten opzichte van versie november 2022

In de nieuwe versie 3.0 van de Handreiking Veiligheid in Aanbestedingen – versie januari 2026 - zijn de volgende wijzigingen opgenomen ten opzichte van de in november 2022 gepubliceerde versie:

1. De ViA-eis is verzwaard naar Niveau 3 per 1 juli 2026.
2. De risicomatrix is komen te vervallen.
3. De ondergrens van contractwaarde €100.000 is gehandhaafd.
4. De gehele handreiking is neutraler geformuleerd, waardoor het mogelijk is gemaakt om andere certificeringsschema's van veiligheidscultuur op te nemen in de toekomst. Hiervoor is de terminologie aangepast. Er wordt niet meer gesproken van een 'trede' maar van een 'niveau' van volwassenheid. Hiermee wordt verwezen naar het werk van Patrick Thomas William Hudson, die veiligheidscultuur beschreef op vijf verschillende niveaus van volwassenheid. Bronvermeldingen zijn opgenomen in de handreiking.
5. De term 'safety culture ladder' komt alleen nog voor in de paragraaf waarin de geldige bewijsmiddelen voor de ViA-eis zijn geschreven.
6. Hoofdstuk 1 (Inleiding) is herschreven, de begrippenlijst is aangevuld.
7. Hoofdstuk 2 is herschreven. Op verzoek van het Inkopersoverleg ViA zijn de uitzonderingen eenvoudiger beschreven, waarbij de principiële uitgangspunten gelijk zijn gebleven. De risicomatrix is komen te vervallen. Organisaties hebben meer vrijheid in de keuze voor een bewijsmiddel dat bij hen past, als hieruit maar blijkt dat de veiligheidscultuur van hun organisatie zich op een volwassenheidsniveau 3 bevindt.
8. Hoofdstuk 3 is herschreven, maar het principe is hetzelfde gebleven.
9. Hoofdstuk 4 is verwijderd. Hierin stond uitgelegd hoe een organisatie zich kan laten certificeren op de SCL. Deze informatie was achterhaald, de meest recente informatie hierover is te vinden op de website van de schemabeheerder(s).
10. Bijlage 1 en 2 (voorbeeldteksten voor bestekken en vraagspecificaties) zijn geactualiseerd.
11. Bijlage 3 (stroomschema om te voldoen aan ViA) is geactualiseerd.
12. Bijlage 4 (Kostenindicatie voor het verkrijgen van een SCL certificaat) is komen te vervallen. Deze informatie kunnen organisaties opvragen bij certificerende instellingen en vallen buiten de scope van de Handreiking ViA.
13. Bijlage 5 (Richtlijn invoering, handhaving en sancties ViA) is uit de handreiking gehaald en wordt als separaat brondocument op de website van de GCVB geplaatst. In dit document staan de afspraken rondom ViA beschreven die de ondertekenaars van de GCVB bij de invoering van ViA met elkaar hebben gemaakt.

Overzicht kleine wijzigingen Handreiking ViA 2026

In dit overzicht worden **kleine wijzigingen** aangegeven die verduidelijkend van aard zijn. Hierbij is een formele nieuwe publicatie niet nodig.
Bij grote inhoudelijke wijzigingen zal het formele goedkeuringsproces via het CEO-overleg van de Governance Code Veiligheid in de Bouw gevolgd worden, waarna een nieuwe versie gepubliceerd worden met bijbehorende uitleg en onderbouwing.

Datum kleine wijziging	Oude versie	Nieuwe versie	Wijziging	Toelichting
31-1-2026	3.0	3.1	Paragraaf 2.4: de laatste zin “Indien daarmee het aantal werkzame personen groter is dan 5 dan moet dit bedrijf/deze organisatie voldoen aan ViA.” is gewijzigd in “Indien daarmee het aantal werkzame personen **gelijk is aan 5 of** groter is dan 5 dan moet dit bedrijf/deze organisatie voldoen aan ViA.”	De zin was niet geheel duidelijk over organisaties met precies 5 medewerkers, terwijl dat in de tabel van paragraaf 2.3 en de beslisboom in bijlage 3 wel heel duidelijk is aangegeven.
31-1-2026	3.0	3.1	Hoofdstuk ‘Overzicht kleine wijzigingen Handreiking ViA 2026’ toegevoegd, inclusief toelichting.	
5-3-2026	3.1	3.2	Paragraaf 2.4: in de laatste alinea de uitleg over bepaling van het aantal medewerkers aangepast (vaste ploeg onderaannemers eruit gehaald).	In het Harmonisatieoverleg SCL gaven de certificerende instellingen aan dat de omschrijving niet gelijk loopt met het schema van de SCL, waarin staat dat het aantal medewerkers van een organisatie wordt bepaald door het aantal vaste medewerkers en het aantal ingeleende medewerkers bij elkaar op te tellen.
17-6-2026	3.2	3.3	VCA-MAX is als bewijsmiddel voor ViA toegevoegd voor bedrijven tot 250 medewerkers (werkzame personen inclusief het gemiddelde aantal tijdelijke medewerkers over de voorgaande 12 maanden). Dit bewijsmiddel is niet geldig voor werkzaamheden van ProRail. De wijzigingen zijn verwerkt in paragraaf 2.3 (bewijsmiddelen om ViA aan te tonen), Bijlage 1 (bestek bepalingen en Bijlage 2 (eisen vraagspecificatie)	Communicatie hierover is te vinden in een artikel op de website van de GCVB.
26-10-2026	3.3	3.4	In paragraaf 2.2 (ViA-eis) en 2.3 (Bewijsmiddelen) is duidelijker aangegeven dat de tredes van de SCL en de volwassenheidsniveaus van Hudson met elkaar overeenkomen.	

Datum kleine wijziging	Oude versie	Nieuwe versie	Wijziging	Toelichting
26-10-2026	3.3	3.4	In paragraaf 2.4 (aantal medewerkers bepalen) is duidelijker aangegevenhoe het aantal ingehuurde medewerkers moet worden bepaald.	Dit komt overeen met de wijze waarop met ingehuurde/tijdelijke medewerkers wordt om gegaan bij VCA-MAX en de SCL.
26-10-2026	3.3	3.4	In paragraaf 2.4 (aantal medewerkers bepalen is een alinea “aantoonplicht” toegevoegd met verduidelijking hoe de aantoonplicht van het aantal medewerkers is georganiseerd.	
26-10-2026	3.3	3.4	Paragraaf 2.6 (doorlegplicht voor opdrachtnemers): uitleg toegevoegd over de doorlegplicht in contracten die vóór 1 juli 2026 zijn afgesloten.	Voor deze contracten geldt nog de oude ViA-eis met bijbehorende Handreiking ViA,.
26-10-2026	3.3	3.4	Versienummering: kolommen toegevoegd in de tabel met kleine wijzigingen en versienummering gecorrigeerd.	Het versienummer was niet bij elke kleine wijziging aangepast. Dat is nu recht getrokken.